

Zelenický spravodaj

ČASOPIS EVANJELICKÉHO A. V. CIRKEVNÉHO
ZBORU V HORNÝCH ZELENICIACH

ROČNÍK XXIII

ČÍSLO 2

JÚL 2020

SLOVO

„Prehovor a zistím, kto si!“ Naše slová o nás mnoho hovoria.

Naše slová majú silu. Opatrne ich „vysielajme“.

Žijeme v čase expanzie a aj devalvácie slova. Video, zvukové záznamy, tlačené slovo, merané aj namerané, dobromyseľné aj škodlivé na nás dolieha a múdry je ten, kto múdro triedi ľudské slovo.

Slovo Boha máme vo svojej Biblii - isté, nepremenné, bezpečné. „Písmo nemôže byť zrušené!“ [Jn 10, 35] Slovo Boha má stvoriteľskú silu. Slovo Boha prehovorilo o Božej Láske stelesnením v osobe Krista. Slovo Boha bude rozhodujúce aj v deň veľkej Žatvy.

Slovo je dar. Tak sa k nemu aj správajme.

Ďakujeme, že ste svojím milodarom podporili tlač nášho časopisu. Tak ste sa stali spolupracovníkmi pri rozširovaní semena Slova. Na konci Dňa očakávame odmenu od Pána poľa.

Milodary venovali:

Anna Jurčová, Bohuslav Synak, Vladimír Dinga, Mária Baranovičová, Ľubomír Hrivnák, Elena Mesárošová, Ružena Kupcová, Milan Synak 84, Mária Krištanová, Elena Synaková, Oľga Vargová, Jozef Bača, Ján Repka 175 a Božena Synaková z Horných Zeleníc;

Miroslav Synak, rodina Mosná, rodina Krupanová, Marta Mesárošová, Matilda Bojnáková, Ján Štrba, Emília Šimonáková, Emília Hopocká, Vladimír Kulík, Martin Štrba, Eva Hebertová a Pavol Rášo zo Siladíc; Zuzana Ostrovská zo Sasinkova; Jaroslav Rusnák z Hlohovca; Emília Fekečová z Bratislavy a Viera Vargová a Vladimír Rusnák z Nitry.

Milí naši jubilanti, ktorí sa v prvom polroku 2020 dožívate svojho životného jubilea, prajeme Vám, aby ste bystrým zrakom viery dokázali

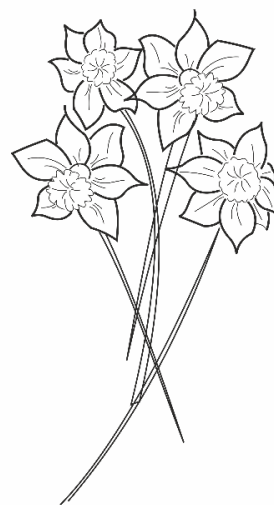
každodenne pozorovať Otcovu ochraňujúcu a žehnajúcu ruku nad svojimi hlavami a aby sme Vám mohli zagratulovať k mnohým ďalším jubileám.

60. narodeniny oslávil: Miroslav Marko

70. narodeniny oslávil: Viera Rášová, Michal Repka, Katarína Synaková

80. narodeniny oslávila: Helena Ondrejičková

K životnému jubileu gratulujeme aj nášmu kantorovi Igorovi Kilianovi.

BIBLIA = SLOVO BOŽIE

Slovo Božie je dar, ktorý aj my ľudia 21. storočia môžeme zobrať do ruky, môžeme Ním narábať v myšliach a môžeme Ho vpustiť do svojho srdca. Obsiahnuté je v našej svätej knihe - Biblii. Jej pôvodcom je sám Boh a práve preto ju nazývame aj Slovom Božím. Pán Boh síce Bibliu nepísal osobne, ani nediktoval slová, ktoré sú v nej zapísané, ale inšpiroval jej pisateľov k tomu, aby niektoré slová zapísali a oni písali z vnuknutia Ducha Svätého.

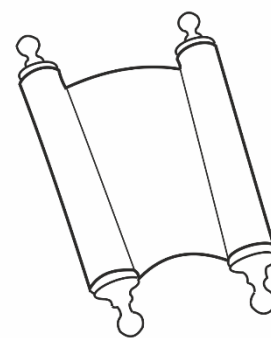
Biblia je kniha, ktorá nepochádza z pera jedného človeka a nebola napísaná za pár mesiacov, či rokov. Obsahuje až 66 kníh (slovo „biblia“ po grécky znamená „knihy“), ktoré vznikali postupne a ich autormi sú rôzni ľudia. Pán Boh do dejín zasahoval cez rôznych ľudí a skupiny, ktoré mali pravdy o Ňom pochopiť práve na základe dejov svojho života, a potom to poznanie o Bohu odovzdávali iným najprv ústne, potom aj v písanej podobe. A tak vznikali knihy, ktoré sú zaradené do biblického kánona, a ktoré opisujú skoro štyritisíc rokov ľudských dejín. Knihy v Biblii sú rozdelené na dve väčšie skupiny – Starú zmluvu a Novú zmluvu – a to na základe času vzniku knihy. Knihy, ktoré boli napísané pred narodením Pána Ježiša Krista sú zaradené do Starej zmluvy. Napísané sú po hebrejsky a po aramejsky. Tieto knihy opisujú dejiny Bohom vyvoleného národa – Izraela, tiež sú tam vyučujúce knihy a knihy prorokov, cez ktorých Pán Boh oznamoval ľudu svoje posolstvá, predovšetkým zámer poslať na Zem Mesiaša. Keď Mesiaš prišiel na Zem v osobe Ježiša, o jeho živote, o živote prvokresťanskej cirkvi tiež vznikali zápisy. Tieto sú zaradené do druhej časti Biblie, do Novej zmluvy. Okrem historických kníh aj Nová zmluva obsahuje i vyučujúce spisy, ktorými sú listy apoštolov, tiež nazývané „epištoly“. Na sklonku 1. storočia apoštol Ján zapísal svoje zjavenie, ktoré je zaradené ako posledná kniha Novej zmluvy, jediná prorocká kniha nášho letopočtu. Novozmluvné knihy boli písané v hovorovej

gréčtine, ktorá bola vtedy veľmi rozšírená vo východnej časti Rímskej ríše.

Kníh o Bohu existuje viac ako 66. Len niektoré z nich sú zaradené do Biblie. Za Ježišovho života už existoval zoznam všeobecne známych a prijímaných kníh Starej zmluvy. Ich platnosť potom potvrdila židovská synoda v Jamnii roku 90 po Kristovi. Ten zoznam židovských svätých spisov platí dodnes a je totožný s kresťanskou Starou zmluvou. Zoznam kníh Novej zmluvy, ako ich poznáme v dnešnej podobe, formálne prijali koncily v Laodicei (r. 363) a v Kartágu (r. 397), ale tieto knihy boli odsúhlasené a používané dávno predtým. Pri konečnom rozhodovaní o novozmluvnom kánone sa cirkevní otcovia riadili predovšetkým kritériami: či sa učenie knihy zhoduje s tým, čo učili očití svedkovia o Ježišovi a či kniha posilňuje a prebúdzá vieru kresťanov.

Obrovskú rolu pri zachovaní Božieho Slova v dejinách zohrali pisári. Keď máme na mysli skutočnosť, že posledné biblické knihy boli napísané už v 1. storočí a že sa kníhtlač v Európe začala používať až v 15. storočí, tak bezpochyby oceníme pedantnú prácu týchto pozorných ľudí, ktorí dodržiavali prísne pravidlá pri odpisovaní biblických

kníh a dávali si veľký pozor, aby sa nepomýlili. O presnosti pisárov svedčí aj posledný veľký objav z

roku 1947, keď v jaskyniach pri Mŕtvom mori našli tzv. Kumránske rukopisy, asi 400 zvitkov pochádzajúcich z knižnice židovského spoločenstva, ktoré na tom území žilo približne v Ježišovej dobe. Keď v roku 68 po Kristovi Rimania obsadzovali Palestínu, títo Židia uložili vzácne rukopisy do džbánov, tie odniesli do vrchov a ukryli ich v ťažko prístupných prírodných jaskyniach. Ide o odpisy všetkých kníh Starej zmluvy (okrem kníh Ester) o tisíc

rokov staršie ako všetky dovtedy známe rukopisy. Keď sa tieto staré a novšie rukopisy porovnajú, zisťujú sa tam len nepatrné rozdiely. Pisári si veľmi dali záležať na tom, aby „sa zo Zákona nestratila ani jediná čiaračka“ [Mt 5, 18]. Táto veta pre nich znamenala, že Zákon platí do poslednej bodky, a že sa v ňom nič nesmie meniť. Toto bola jedna zo základných zásad, ktorej sa pri tejto posvätnej práci odpisovania držali. Biblia je najlepšie doložený starý text na svete. Z Novej zmluvy sa zachovalo asi 13 000 rukopisných zlomkov. Najstarší známy úryvok Novej zmluvy je časť Jánovho evanjelia približne z roku 130 po Kristovi napísaný po grécky na papyruse. Najstarší úplný rukopis Novej zmluvy pochádza zo 4. storočia, napísaný je po grécky na pergamen a poznáme ho pod názvom Codex Sinaiticus (Sinajský kódex).

Keď z Gutenbergovej tlačiarne v roku 1450 vyšla prvá mechanicky tlačená kniha, bola to práve Biblia. Z tohto vydania tzv. Gutenbergovej Biblie máme zachovaných až 21 výtlačkov. Dodnes je Biblia najrozšírenejšou knihou a distribučnou sieťou prechádzajú miliardy výtlačkov.

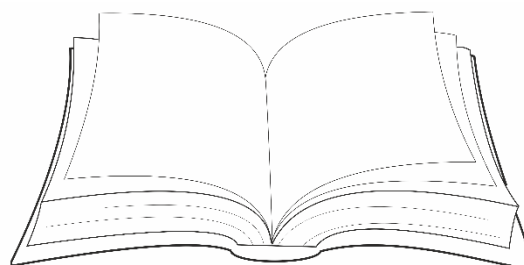
Aby sa Biblia mohla dostať ku väčšiemu množstvu ľudí, bolo ju treba sprístupniť aj po jazykovej stránke. Stará zmluva bola z pôvodnej hebrejčiny preložená najprv do gréčtiny (tzv. Septuaginta).

Celú Bibliu z pôvodných jazykov preložil do latinčiny okolo roku 400 (tzv. Vulgáta) Hieronymus Eusebius. Táto náročná práca mu trvala 21 rokov. Bol to dlhodobo oficiálne uznávaný preklad, z ktorého sa dodnes vyhotovujú mnohé ďalšie preklady. Pre náš národ je pozoruhodný preklad Biblie do staroslovenčiny, ktorý v 9. storočí vypracovali Cyril a Metod so svojimi žiakmi. Poznáme však aj mnohé ťažkosti, ktoré prekážali používaniu tohto prekladu. Mať Bibliu v reči, ktorej pospolitý ľud rozumie, mať Bibliu v reči ľudu bolo jednou zo snáh Martina Luthera. On túto svätú knihu preložil do jazyka svojho nemeckého ľudu a podľa jeho vzoru potom

nastala priam explózia prekladov, podporená vynájdami kníhtlače a renesančnými myšlienkami.

Do slovenčiny bola ako prvá preložená biblická kniha Evanjelium podľa Jána v roku 1469. Rukopis tohto prekladu v odpise Jána Holého má 275 listov a uchovaný je v Maďarskom národnom múzeu.

Celú Bibliu na Slovensku po prvý raz vytlačili roku 1787 v znení tretej Hallskej Biblie (Kralickej Biblie) – tzv. Prešporská Biblia. Prvý preklad Biblie v slovenčine (bernoľákovčina) vypracoval a vydal Juraj Palkovič (1763 – 1835). Veľkú obľubu si získal a dodnes sa používa preklad Biblie z pôvodných jazykov do slovenčiny profesora Jozefa Roháčka. Úplná slovenská Biblia v autorizovanom evanjelickom preklade vyšla v roku 1978. Reedície tohto prekladu vychádzajú dodnes. Od roku 1990 Slovenská biblická spoločnosť zastrešovala dlhodobý projekt ekumenického prekladu Biblie. Na ňom sa podieľali prekladatelia a poradcovia z kresťanských cirkví na Slovensku, ktorí spolupracovali s konzultantmi zo Spojených biblických spoločností a tím prekladateľov mal plne ekumenické zastúpenie. V roku 1995 vyšiel tlačou ekumenický preklad Novej zmluvy a Žalмов a v roku 2007 už bola vydaná celá Biblia v ekumenickom preklade do slovenčiny. Niektorí si rád prečítajú aj preklad Biblie do iného ako svojho materinského jazyka. Pri takom čítaní môže objaviť nové momenty v známych veršoch Písma. Vždy je čo nové v tejto knihe objavovať. Veď je to Slovo od nášho Pána Boha aj pre nás a aj pre dnešok.

OKo

Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Boh bol to Slovo.[J 1:1]

Vtedy riekol Boh: Buď svetlo! A bolo svetlo. [1M 1: 3]

Moja myseľ nie je schopná predstaviť si a pochopiť silu Slova, ktoré bolo iskrou, impulzom pre stvorenie sveta.

Boh stvoril i človeka na svoj obraz... sme jeho deťmi a ako malé deti sme sa my ľudia aj správali (a správame): "Aj ja CHCEM! Chcem robiť to, čo Ty, tati. Chcem byť taký ako Ty..." A tak sme začali stavať Babylonskú vežu. No a vtedy Otec zamiešal naše „nádoby“ v hlavách s obsahom slov a prestali sme si rozumieť.

V dnešnej dobe čoraz intenzívnejšie cítim zvrátenosť našej spoločnosti, v ktorej vládne ľudské napísané slovo – slovo ľudských zákonov a ich tvorcov. Zvykli sme si, pristali sme na hru „čo nie je zakázané zákonom alebo iným predpisom, je dovolené“ bez toho, aby sme používali rozum a srdce. Bez toho, aby sme sa zamysleli nad ráciom, či dlhodobejšími dôsledkami konania alebo rozhodnutia. Je také jednoduché opierať sa o ľudské paragrafy, ktoré sa dajú interpretovať a krútiť rovnako ako vyzerá ich znak.

Pracujem vo farmaceutickom biznise a vidím situáciu z dvoch strán: z pozície farmaceutickej firmy i z pozície pacienta. Zdravie a riešenie zdravotných problémov našim zdravotným systémom, ktorý prezentujú lekári je exkluzívnym príkladom rýchlych „náplastí“, ktoré síce prinesú rýchlu, no v skutočnosti len prchavú úľavu. Všetko je v súlade s predpismi a nariadeniami... Iba veľmi málo lekárov pátra po pravej príčine ochorenia alebo stavu pacienta a ešte menej pacientov je ochotných dať sa na ten dlhý boj spolu s lekárom. Príklad: za lekárom príde pacient s bolesťami chrbta, ten mu predpíše masti, tabletky, obstreky, elektroličbu, magnetoterapiu... a rehabilitáciu. No len málokto je ochotný pripustiť, že chrbát

ho nebude bolieť, len keď sa bude pravidelne a správne hýbať, cvičiť každý deň. Ved' písali, že lieky pomôžu... A opäť sme pri slovách – slovách (zámerne?) prepočutých, slovách nepochopených, slovách, ktoré míňajú svoj cieľ. Tak veľmi sa líšime od svojho Otca, ktorý svojim Slovom stvoril tento svet...

Neviem, či ste pochopili moje slová. Často zažívam nepochopenie a trápim sa, keď ho neviem zvrátiť. Vtedy si spievam spolu so súrodencami Hanou a Petrom Ulrychovcami a ich Javormi Modlitbu:

**Pane, ať si stéblo trávy
nebo obyčejný list
prosím, dej až aspoň trochu umím
ve tvých vzkazech číst
prosím, dej ať řeči stromů
aspoň trochu rozumím
ať vědí, že sa učím a nic neumím**

**Dej ať zlomím svoji pýchu
dej mi hledat pokoru
když sa trápím zbytečností
ať pohlédnu nahoru
ať mi stačí dohlédnout na obzor
který jsi mi dal
ať sa smířím se vším
co jsi mi kdy vzal**

**A dej mi sílu snášet pokojně
co změnit nemám sil
odvahu abych to nač stačím
na tomhle světě pozměnil
a také prostý rozum
který vždycky správně rozezná
co se změnit nedá
a co se změnit dá**

A. Šándorová

Zo všetkých síl

Otec sledoval svoje dieťa, ako sa snaží preložiť ťažkú vázu s kvetinami. Chlapec sa trápil, fučal, mrňčal, ale vázu neposunul ani o milimeter.

„Použil si už všetky svoje sily?“ spýtal sa ho otec.
„Áno,“ odpovedalo chlapča.

„Nie,“ odpovedal otec „lebo si ma nepožiadal, aby som ti pomohol.“

Modliť sa znamená použiť naozaj „všetky“ svoje sily.

(z knihy Bruna Ferrera „Štyridsať príbehov z púšte“)

pripravila Soňa Lopuchová

Dve poviedky na úvod k úvahe O mojom slove

I. Sokratesove tri sitá

Jedného dňa prišiel k Sokratovi akýsi rozčúlený chlapík: „Počul si už, Sokrates, čo urobil tvoj priateľ? Musím ti to ihneď povedať.“ „Moment,“ prerušil ho mudrc. „Preosial si to, čo mi chceš povedať, cez tri sitá?“ „Cez tri sitá?“ prekvapene sa opýtal ten človek. „Áno, áno, cez tri sitá. Prvým sitom je pravda. Preskúmal si, či všetko, čo mi chceš povedať, je naozaj pravda?“ „Nie, len som to počul a...“ „Tak teda si to zaiste preosial cez druhé sito, ktorým je dobro. Je to, čo mi chceš povedať, keď už nemôžeš dokázať, že je to pravda, je to aspoň dobré?“

Ten druhý váhavo odpovedal: „Vôbec nie, práve naopak...“

„Aha!“ prerušil ho Sokrates. „Tak použime ešte tretie sito – je to potrebné? Pozrime sa, či to, čo mi chceš povedať a čo ťa tak rozrušilo, je potrebné!“

„Potrebné to veru nie je...“ „Teda,“ usmial sa mudrc, „keď to nie je ani pravdivé, ani dobré, ani potrebné, radšej na to zabudni a nezaťažuj tým ani seba, ani mňa!“ (zdroj: internet)

II. Perie vo vetre

Kňaz Filip Neri dal žene, ktorá k nemu chodila pravidelne na sposed' a opakovane urážala Boha

aj ľudí ohováraním, originálnu pokutu. Prikázal jej kúpiť sliepku, zabiť ju a oškľbať z peria. Potom prikázal rozhádzať toto perie po uliciach mesta. Keď sa v nasledujúcom týždni žena znovu vyznávala z hriechov jazyka, prikázal jej, aby išla do tých istých ulíc a všetko to porozhadzované perie pozberala.

– To je nemožné, vietor ho rozfúka! – zvolala žena.

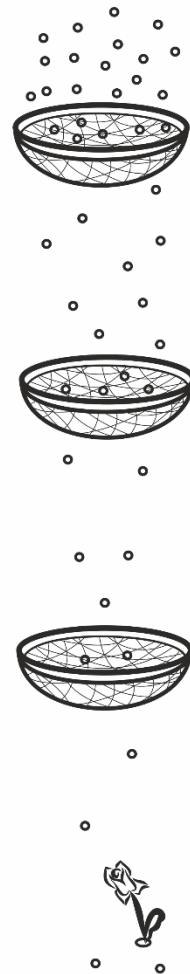
– Podobne je to s tvojimi hriechmi jazyka. Rozišli sa široko po meste, opakované inými ľuďmi. (zdroj: internet)

„Včera som vás počúval z rozhlasu!“ Toto je nepríjemná veta pre niekoho, kto vie, že už dávnejšie nič pre rozhlas nehovoril. Ak v rozhlase znel jeho hlas, tak to musela byť nejaká stará nahrávka, možno už neaktuálna, možno pôvodne hovorená pre úplne inú cieľovú skupinu, možno krátená a tak zbavená kontextu, možno sa so svojimi starými slovami už ani nestotožňuje. Pri tom ale „ho včera počuli z rozhlasu“, slová boli rozoslané do éteru a človek ich už nezastaví.

Každé vyslovené slovo môže byť „druhotne“ použité. Každé naše vyslovené slovo je živé a môže byť podané ďalej. Ako jemné perie nesené vetrom, také sú aj naše slová. Nemôžeme vedieť, kam sa dostali, kam ich až vietor zanesol. Pritom sa môže stať, že naše slová nevyznajú vhodne alebo nebudú správne pochopené, že budú neaktuálne alebo z kontextu vytrhnuté, že sa s nimi nestotožníme. Preto osievajme svoje slová.

Merajme svoje slová a počítajme s tým, že minimálne raz budú druhotne „prehrávané“. Pri súdnom procese na konci vekov náš nebeský Sudca si znovu vypočuje a prehodnotí každé naše slovo. Nebude tam hroziť nepochopenie ani pomýlenie kontextu a nebude tam možné ani žiadne vymazávanie ani preformulovanie. Hovorme tak, aby sme mohli za svojím slovom stáť a pred Pánom Bohom obstať.

SYMBOLICKÉ KNIHY ECAV

Ak má byť identita skupiny vyjadrená slovami, treba jasne formulovať, a potom záväznými urobiť všeobecne prijaté pravdy. Takým spôsobom vznikajú slogany, aj vierovyznania.

Prví kresťania mali jednoduché a jasné vierovyznanie, ktoré spočívalo v úctivom oslovení: **Pán Ježiš!** Svoje vyznanie a príslušnosť ku kresťanom často deklarovali tajným, ale pre zasvätených jasným znakom rybky. Písmenká slova „ryba“ (grécky „*ICHTYS*“) boli začiatočnými písmenami vyznania, pozostávajúceho z piatich slov: **Ježiš Kristus Boží Syn Spasiteľ!** Takto jednoducho formulované vierovyznanie stačilo kresťanom dovedy, kým nezačali medzi nich vnikať rôzne bludné a mylné tvrdenia a učenia, proti ktorým bolo treba kresťanstvo ochrániť. Preto bolo potrebné jasne jednotnou slovnou formuláciou vyjadriť a za všeobecne platné uznať podrobnejšie a presnejšie vyjadrenie kresťanskej viery.

Za tým účelom vznikli postupne tri spoločné všeobecné ekumenické vierovyznania alebo symbolá, ktoré dodnes uznávajú všetky kresťanské cirkvi.

Ako prvé vzniklo tzv. **Apoštolské vyznanie viery** alebo Viera všeobecná kresťanská. Podľa legendy ho zložili sami apoštolovia a to tak, že každý pridal po jednej vete. V skutočnosti sa toto vyznanie vyvíjalo len postupne z kratších kresťanských vyznaní a to aj po tom, čo už aj posledný apoštol umrel. Jeho názov *Apoštolské* je pritom správny preto, že toto vierovyznanie zachytáva hlavné prvky viery apoštolov. Toto symbolum sa udomácnilo v západnej cirkvi, my ho tiež všetci poznáme spamäti a spievame alebo odriekame na skoro každých bohoslužbách.

Východná cirkev si osvojila skôr druhé všeobecné, tzv. **Nicejsko-konštantinopolské vierovyznanie**, ktoré je rozsiahlejšie a prízvukuje vykupiteľské dielo Ježiša Krista. Nájdeme ho tlačené v našich spevníkoch v staršom vydaní na zadnej obálke a v novšom vydaní Evanjelického spevníka hneď za Apostolicom na strane XI. Toto vierovyznanie má za základ aj Lutherova pieseň „My všetci veríme“, ktorá sa v Evanjelickom spevníku nachádza pod číslom 196.

Tretie ekumenické, tzv. **Atanáziovo vierovyznanie** je najdlhšie a najviac teologicky

rozpracované. V porovnaní s dvomi predchádzajúcimi symbolami je rozšírené o časti, ktoré prízvukujú vieru v rovnosť všetkých troch osôb svätej Trojice, a že Pán Ježiš má aj Božskú aj ľudskú prirodzenosť.

Okrem týchto troch ekumenických vierovyznaní má každá kresťanská cirkev ešte aj svoje vlastné symbolá. Väčšina evanjelických symbolických spisov pochádza z obdobia reformácie.

Hlavným vierovyznaním našej cirkvi je **Augsburské vyznanie** z roku 1530, ktoré bolo prečítané na ríšskom sneme v Augsburgu a na základe ktorého sa menujeme evanjelikmi podľa augsburského vierovyznania. Obsahuje 28 článkov, kde Filip Melanchthon v 21 článkoch rozpracováva témy, ktoré máme spoločné s rímsko-katolíckou cirkvou a v 7 článkoch vysvetľuje témy, v ktorých sa evanjelici s učením rímsko-katolíckej cirkvi rozchádzajú. V tomto roku zaznamenávame 490. výročie tohto nášho najdôležitejšieho konfesijného spisu a práve pri tej príležitosti nájdeme v cirkevných časopisoch rozpracované mnohé témy z tohto dokumentu. V týchto dňoch vydavateľstvo Tranoscius a.s. vydáva Augsburské vierovyznanie vo vreckovom formáte A6 s teologicko-historickým predhovorom generálneho biskupa ECAV Ivana Elka. V reklame ku tejto knihe, ktorú si môžete objednať priamo vo vydavateľstve Tranoscius, Evanjelický posol spod Tatier píše: „Augsburské vierovyznanie je Magnou chartou luteránstva a jeho nosným teologickým základom. Stručne formuluje základné princípy reformačného učenia, ale s ohľadom na udržanie jednoty a integrity všeobecnej kresťanskej cirkvi.“

Druhým evanjelickým symbolickým spisom je **Obrana augsburského vyznania**. Je to rozsiahli spis, ktorý vznikol v roku 1531 ako odpoveď na katolícku Confutáciu (spis, v ktorom katolícki teológovia odmietli väčšinu článkov Augsburského vyznania). V tomto svojom druhom spise, tzv. Apológii, Melanchthon rozoberá predovšetkým tie články, ktoré boli vyslovene odmietnuté katolíckou cirkvou a to predovšetkým článok o ospravednení.

Tretím evanjelickým vierovyznaním sú **Šmalkaldské články** z roku 1537, ktoré napísal Luther a ktoré odrážajú aj jeho ostrú povahu a napätie doby, keď sa za 7 rokov už ukázalo, že niet nádeje na zmierenie medzi dvomi konfesijnými stranami, a keď dochádzalo až k vojenským zoskupovaniam oboch strán. Tento

Lutherov spis mal slúžiť ako základ pre pojednávanie na pripravovanom sneme v Mantove.

Melanchthonovi sa však zdal byť Lutherov tón v Šmalkaldských článkoch príliš ostrý, preto presvedčil stavy, že na snem treba ísť s miernejším vyjadrením evanjelického učenia. Ku svojmu prvému a druhému symbolickému spisu vypracoval ešte **Pojednanie o moci a prvenstve pápeža** (ktorý objektívne vyjadril protipápežskú náladu, aká vládla medzi evanjelikmi) a tieto tri spisy mali byť základom pre vystupovanie evanjelikov na sneme v Mantove (ktorý bol nakoniec zrušený). Uvedený Traktát (1537) je ďalšou symbolickou knihou evanjelikov.

Medzi symbolické knihy evanjelikov patrí aj Lutherov **Malý a Veľký katechizmus** (1529). Vznikli ako reakcia na zistenia nedostatočných znalostí veriaceho ľudu a kňazov v otázkach viery. Malý katechizmus mal slúžiť predovšetkým pre výučbu detí a mládeže. Okrem základných častí o Desiatich prikázaniach, o Viere všeobecnej kresťanskej, o Modlitbe Pánovej, o Krste svätom a o Večeri Pánovej, mal katechizmus aj prídavok modlitieb a dodatok tzv. Domových tabúl. Rýchlo sa stal veľmi obľúbeným, až ho nazývali „malou Bibliou“. V evanjelických domácnostiach má dodnes svoje významné miesto.

Poslednou vieroučnou knihou evanjelikov je **Formula svornosti** z roku 1577, ktorá sa snažila vyriešiť niektoré vieroučné spory a teologické problémy, ktoré vznikli medzi evanjelickými teológmi po Lutherovej smrti.

Za účelom zjednotenia evanjelických teológov bola zvolaná

porada, kde sa dohodli na zozname všeobecne uznávaných evanjelických vieroučných spisov a knižne ich vydali 25. júna 1580 v Drážďanoch vo výročitý deň prečítania Augustány a to pod menom Liber concordie – **Kniha svornosti**. Obsahuje tri ekumenické symboly a sedem tu vyššie uvedených evanjelických vieroučných spisov.

Na Slovensku boli tieto Symbolické knihy oficiálne prijaté na Žilinskej synode v roku 1610. Celú Knihu svornosti do bibličtiny preložil Ján Leška a vydaná bola v roku 1898.

Slovenský preklad Knihy svornosti – symbolických kníh našej cirkvi urobil Otto Vízner a vydaná bola v roku 1992.

Mnohí ju máte vo svojich knižniciach. V zborovej knižnici je k dispozícii na zapožičanie spolu s mnohými inými zaujímavými knihami.

OKo

„Do Tvojej ruky porúčam svojho ducha, Ty si ma vykúpil, ó Hospodine, Bože verný.“[Žalm 31,6]

Pane Ježiši, niekedy nám je tak ťažko. Toľko nedorozumenia, toľko starostí, toľko bolesti je v našom živote a my často nevládzeme. Cítíme sa osamelí a slabí. Ale keď pozeráme na Teba, na Tvoj život, vidíme, že Ty si niesol a zniesol väčšie bremená. Miloval si svojho Otca a dôveroval si Mu celým srdcom, a preto Ťa každá jedna skúška, každá ťažkosť a bolesť privádzali k Nemu bližšie a bližšie. Obracal si sa k Nemu v modlitbách a čerpal si silu poslúchaním Jeho vôle. Prosíme, nauč aj nás v každej ťažkej chvíli poslúchať nášho

nebeského Otca, aby rástla naša dôvera k Nemu. Veď práve vtedy, keď sa cítíme slabí a ideme za ním, naša viera a naša láska k Otcovi a k Tebe mocnie. Bože, každá skúška je príležitosťou lepšie poznať Tvoju veľkú milosť a znovu skúsiť a pocítiť Tvoju lásku. Preto keď prídu skúšky, veď nás a sprevádzaj tak, aby nás neodviedli od Teba. Posilňuj nás, aby sme aj v skúškach vydávali svetú svedectvo viery v teba, Pána, ktorý svojich neopustí.

(z knihy Martina Šefranka „Keď chýbajú slová“, vydavateľstvo Tranoscius)

pripravila Soňa Lopuchová

K storočnici farára Otta Víznera

27. júna 1943 v Bratislave v Novom kostole na Legionárskej ulici boli ordinovaní siedmi absolventi Evanjelickej bohosloveckej fakulty: Samuel Velebný, Pavel Proksa, Otto Vízner, Ján Elko, Rudolf Macúch, Ondrej Ladislav Bartho a Ferdinand Kubek. Na výslovnú žiadosť celého ročníka, z poverenia generálneho biskupa Dr. Vladimíra P. Čobrdu, ordináciu vykonal dekan fakulty Dr. Ján Jamnický za asistencie profesora Dr. Jána Beblavého a Dr. Ladislava Jurkoviča, bratislavského farára. Bol to zvláštny ročník, z ktorého väčšina bola perzekvovaná komunistickým režimom. S. Velebný a O. Vízner boli väznení, R. Macúchovi bol odopretý návrat zo zahraničia, P. Proksa bol vyšetrovaný a F. Kubek predčasne penzionovaný. Ani na strane ordinujúcich to nebolo lepšie: prof. J. Beblavý bol vyhodený z fakulty a Dr. L. Jurkovič bol uväznený. Aj takýmto spôsobom sa vládnucci režim vyrovnával s náboženstvom.

*Po ordinácii 27. júna 1943 v Bratislave
Sediaci sprava: prof. J. Beblavý, prof. J. Jamnický,
Dr. L. Jurkovič*

*Ordinovaní: S. Velebný, P. Proksa, O. Vízner, J. Elko,
R. Macúch, O.L. Bartho, F. Kubek*

V týchto dňoch si pripomíname sté výročie narodenia Otta Víznera, jedného z ročníka ordinovaných v roku 1943, svedomitého farára, profesora náboženstva, vynikajúceho odborníka v systematickej teológii, prekladateľa Symbolických kníh

(Tranoscius 1992), autora mnohých článkov v domácich i zahraničných časopisoch. V rukopise ostala jeho dizertačná práca „Božie ustanovizne života“ (1953).

Otto Vízner sa narodil v Ľubietovej 6. júna 1920. Otec mu zomrel keď mal 4 roky a tri malé deti vychovala matka sama. Napriek materiálnemu nedostatku Otto v roku 1939 zmaturoval na gymnáziu Andreja Sládkoviča v Banskej Bystrici a prihlásil sa na Slovenskú evanjelickú bohosloveckú fakultu v Bratislave, kde sa v spolku J.M. Hurbana podieľal na tvorbe časopisu „Evanjelický teológ“, písal články proti rasizmu, totalite a vojne. Po ordinácii, v rokoch 1943 – 1946 bol kaplánom v Spišskej Novej Vsi, Levoči, Necpaloch a Prešove. Počas Slovenského národného povstania bol členom národného výboru v Spišskej Novej Vsi, potom pracoval ako referent povereníctva školstva Slovenskej národnej rady. Za odbojovú činnosť bol vyznamenaný vojnovou medailou. Po vojne bol administrátorom cirkevného zboru v Hanušovciach nad Topľou. Popri práci v zboroch stihol študovať, zložil pedagogické skúšky a získal kvalifikáciu stredoškolského profesora. Od roku 1946 sa stal učiteľom náboženstva na gymnáziu v Martine. Tu pripravil učebnice Kresťanská vierouka a mravouka a ako výborný znalec Lutherových spisov začal prekladať Symbolické knihy. V septembri 1950 štát zakázal výučbu náboženstva na stredných školách, Vízner stratil zamestnanie, vysťahovali ho zo školského bytu, ale martinský cirkevný zbor mu poskytol provizórny byt v zborovom dome. Od roku 1951 pôsobil ako námestný kňaz vo Vysokých Tatrách, ale už o dva roky mu Krajský národný výbor odobral štátny súhlas. V roku 1953 sa stal riadnym kňazom v malom zbore v Kraskove, ktorý musel opustiť o tri roky na nátlak krajského cirkevného tajomníka. Preložili ho do Dačovho Lomu, ale po piatich rokoch, 13.2.1962 ho zatkli a v júli 1962 ho v Banskej Bystrici odsúdili na 14 mesiacov straty slobody a zákaz činnosti na 5 rokov. Dôvod odsúdenia podľa obžaloby bol trestný čin podvracania republiky.

Trestná skutková podstata podľa súdu bola účasť na úradne povolenej piešťanskej kňazskej konferencii v roku 1952, práca s mládežou, preklady článkov z nemeckých cirkevných časopisov, preklad Symbolických kníh, vlastné štúdie a účasť v pracovných krúžkoch farárov. Trest si odpykával v Banskej Bystrici a Valdiciach.

Skutočným dôvodom odsúdenia bola snaha strany a štátu potlačiť aktivity v evanjelickej cirkvi. Do roku 1962 bolo uväznených 34 farárov, štátne súhlasy boli odňaté 47, celkove bolo postihnutých 81 farárov.

V roku 1962 represálie vyvrcholili organizovaním monsterprocesov proti evanjelickým duchovným v troch samostatných procesoch. Na krajskom súde v Košiciach v dvoch procesoch bolo odsúdených osem duchovných, v Banskej Bystrici 6 kňazov: bývalí biskupi Vladimír P. Čobrda a Fedor Ruppeldt, farári Otto Vízner, Darina Bancíková, Juraj Struhárik a Ľudovít Vajdička. Súdení a odsúdení boli pre odpor proti nevere a vulgárnej ateistickej propagande spojenej s násilnosťami a z toho plynúcimi deformáciami.

Jedným z vykonštruovaných dôvodov odsúdenia O. Víznera bol preklad Symbolických kníh evanjelickej cirkvi. Prvý preklad Symbolických kníh do slovenčiny urobil v roku 1898 senior Ján Leška. Od tej doby sa slovenský jazyk vyvíjal a preklad už nezodpovedal skutočným potrebám, preto sa O. Vízner podujal vyhotoviť nový preklad. Táto činnosť bola aj jedným z bodov odsúdenia biskupa Čobrdu, ktorý sa vo svojej záverečnej reči na súde v Banskej Bystrici bránil nasledovne:

„...moja úplná utiahnutosť prerušila sa na čas iba vtedy, keď Vízner začal prekladať Symbolické knihy, t.j. vierovyznanské knihy Evanjelickej cirkvi, na čo sa cirkev už dávno pripravovala. Poslal mi preklad, aby som ho štýlisticky upravil a potom ma a Struhárika, ktorí sme mali preklad prekontrolovať po stránke obsahovej, povolal na Vrútky, aby sme sa dohodli, ako budeme pokračovať... potom sme

sa zišli u Víznera na fare v Dačovom Lome, prezreli a opravili sme celý preklad.

Symbolické knihy sú popri Biblii najdrahšou a najsvätejšou knihou celej evanjelickej cirkvi. Sú základom učenia, na ktorom cirkev stojí a padá, kňazi pri svojej ordinácii na tieto Symbolické knihy aj dnes skladajú sľub do rúk hlavy cirkvi, štátom potvrdenej... Závadný preklad by mohol poškodiť len záujmy cirkvi a tu by cirkev sama povedala posledné slovo. I túto časť obžaloby musím teda s najväčšou rozhodnosťou zamietnuť... a ako takú urážku môjho osobného i kňazského i biskupského charakteru, akej sa mi dosiaľ ešte nikdy nedostalo“.

Po prepustení z väzenia sa Otto Vízner, otec troch detí, živil ako lesný robotník - drevorubač v Lesnom závode v Bzovíku, pomocný robotník v závode LIAZ vo Zvolene, robotník v Smrečine v Banskej Bystrici, v Stavebnom bytovom družstve ako referent, plánovač v Stredoslovenských hydinárskych závodoch a napokon v Družstevnom obchodnom a výrobnom podniku vo Zvolene.

V roku 1968 počas obrodného procesu aj v cirkvi sa Otto Vízner stal jedným z hovorcov postihnutých farárov. Na konferencii všetkých farárov v Turčianskych Tepliciach v zastúpení farárov, ktorí prešli väzením Vízner povedal: *„nikto z nás netrpel pre mravné alebo cirkevné previnenia, naopak, odsúdení sme boli za svoju horlivú misijnú, cirkevnú, duchovnú činnosť. V tomto ohľade je náš štít čistý. Ak vám vraveli o nás niečo inšie, bolo to len preto, lebo chceli vás zastrašiť alebo odcudziť voči nám.“*

Na obhajobu dovtedajších pomerov v cirkvi vystúpil vtedy ešte dekan bohosloveckej fakulty doc. Dr. Ján Michalko článkom „Konfrontácia teológie s dneškom“ (Cirkevné listy 81, (6) str. 81–84 (1968)), na ktorý pripravili odpoveď P. Proksa „Trpeli pre Krista?“, J. Struhárik „Otvorený list Dr. J. Michalkovi“ a O. Vízner „Teológia sebaospravedlňovania (Cirkevný súd nad odsúdenými kňazmi)“. Ani jedna z týchto odpovedí nebola uverejnená, na dôvažok Otto Vízner nebol prijatý naspäť do služby v Evanjelickej cirkvi.

Vízner ešte v roku 1968 podal žiadosť o rehabilitáciu podľa zákona č. 82/68 Zb. Na základe novely zákona č. 70/70 Zb. žiadosť zamietli a skupina v roku 1962 odsúdených v Banskej Bystrici bola súdne plne rehabilitovaná až 8. októbra 1990.

Cirkevne boli všetci postihnutí farári rehabilitovaní až Generálnym konventom v Bratislave 30. novembra 1990, pre Otta Víznera to už bolo neskoro. Potom čo 11. februára 1990 vo svojej rodnej obci odbavil Služby Božie, na autobusovej zastávke zomrel.

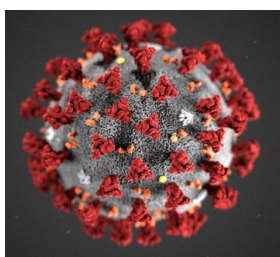
Ako odkaz Otta Víznera možno vybrať jeho citát: „*Vierovyznanie samé je mŕtva litera, dokument doby a viery otcov. Vierovyznanie ožije len vtedy, keď sa zmocní života a skutkov tých, čo sa k nemu priznávajú. Jedna z vážnych úloh vedenia cirkvi v budúcnosti bude vzbudiť túto živú vieru a vyznávanie Pána Ježiša Krista, a potom sa nemusíme báť ani brán pekelných*“

Bohumil Proksa

KORONAVÍRUS – COVID-19: Pán Boh nás vyzýva k solidarite!

To je on – Covid-19 alebo Koronavírus.

Postrach ľudí na celom svete. Taký maličký a aký strašný. Neviditeľný zabijak, stroja utrpenia, plaču, obáv, smútku ...

Prišiel nenápadne a o to bol jeho príchod hrozivejší. Rozšíril sa z Číny a postupne si „podmanil“ celý svet. Jeho obeť sa dnes už počítajú na stotisíce. Odborníci hľadajú vakcínu na jeho likvidáciu viac-menej úspešne. Ale iste na to príde, a potom sa táto pandémia prepadne do dejín ako sa prepadol mor, či španielska chrípka.

Táto pandémia neobišla ani Slovensko. Postupne sa kruh nákazy sťahoval z Talianska, Španielska či Nemecka, až sa dostal k nám. Zasadol tzv. krízový štáb a prijali sa opatrenia. Uvediem aspoň tie základné – prvotné, ktoré sa neskôr rozšírili. Citujem :

- Nešírme paniku/hoaxy a správajme sa zodpovedne a ohľaduplne.
- Dodržiavajme základné zásady hygieny. Odporúča sa umývanie rúk mydlom približne 40 sekúnd, tak aby sme nevynechali ani jednu časť rúk (alebo dezinfekčným gélom).
- Keď prídeme z vonku odporúča sa okrem umývania rúk aj dezinfekcia kľučiek na dverách, ktorých sme sa dotkli.

- Používajme jednorazové vreckovky.
- Pri kýchaní alebo kašľaní používajme priestor laktovej jamky a nie ruky.
- Vyhýbajme sa chorým ľuďom minimálne do vzdialenosti 4-5 metrov (ak sa im nedá úplne vyhnúť).
- Ak máme príznaky ako horúčku 38°C a viac, kašeľ, sťažené dýchanie, bolesť svalov, bolesť hlavy, únavu, volajme prioritne svojmu obvodnému lekárovi alebo operačnému stredisku.
- Ak sme v poslednej dobe prišli zo zahraničia, dodržíme 14-dňovú karanténu.

Treba uviesť to najdôležitejšie a síce nosenie rúšok na tvár a pre nás to najhlavnejšie – zákaz zhromažďovania sa.

Naše kostoly zostali prázdne. Posledný krát sme sa zišli v 2. pôstnu nedeľu - 8. marca na Službách Božích v očakávaní blížiacich sa Veľkonočných sviatkov. Všetko malo zostať bokom, ale nezostalo. Aj keď sme sa nemohli stretávať, nezostali sme bez Božieho slova. Kto chcel našiel si slovo Božie na stránke ECAV, kde si mohol vypočuť Pašie a neskôr celé Služby Božie z iných cirkevných zborov, či na stránkach Evanjelického posla.

A čo je najhlavnejšie, náš duchovný pastier – naša sestra farárka nás neopustila. Starala sa o nás, podporovala a posilňovala nás slovom Božím. Vydávala mimoriadne čísla Zelenického spravodaja a Malého Zelenického spravodaja pre deti. Každý deň nám predkladala slovo Božie prostredníctvom mobilného telefónu na stránke Olej. Treba tiež vyzdvihnúť bratov a sestry prispievajúcich svojimi piesňami

a hrou na hudobné nástroje na tejto stránke. Prahli sme po Božom slove a dostávali sme ho priehrškami.

Pán Boh nás neopustil! Covid-19 nie je Boží trest, ale je to výzva od Boha ku vzájomnej solidarite, k súdržnosti, ku vzájomnej pomoci a podpore!

A potom to prišlo.

Opatrenie
Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
pri ohrození verejného zdravia

S účinnosťou od 06. mája 2020 od 6:00 hod. do odvolania sa zákaz zhromažďovania nevzťahuje na výkon bohoslužieb, prvého svätého prijímania, sviatosti birmovania a sobášneho obradu, vrátane civilného obradu pri dodržaní nasledovných podmienok:

Na základe výsledkov z testovania osôb a vývoja pandémie na Slovensku sme sa mohli

opäť stretávať v stánkoch Božích – pri dodržiavaní prísnych hygienických opatrení. A v 4. nedeľu po Veľkej noci na Deň matiek 10. mája sme znova zasadli do lavíc v našich kostoloch. Síce rozsadení po miestnosti, v rúškach na tvárach, bez podávania si rúk, ale šťastní, že sme mohli prežívať spoločenstvo so svojimi bratmi a sestrami v cirkevnom zbore.

Ďakujeme Ti Pane Bože za našu sestru farárku, brata kantora a ostatných spevákov, za všetkých, ktorí sa starali, aby sme nezostali zabudnutí a aby sa k nám dostávalo Tvoje slovo. S Tvojou pomocou sa nám podarí zvíťaziť nad týmto zlom a zostaneme posilnení vo viere v Teba!

Končím Ž 40:6: „Mnoho svojich divných skutkov a úmyslov voči nám si uskutočnil, Hospodine, Bože môj, niet Tebe rovného! Ak by som ich mal zvestovať a vyrozprávať, viac by ich bolo, než možno spočítať.“

Spracoval: M.Štrba

Jahôdky pre všetkých

Aj náš cirkevný zbor dáva svojmu zborovému farárovi k dispozícii farskú záhradu. Moja rodina je už x-tá, ktorá možnosť pestovať tam rastliny vďačne využíva. Okrem iného sme si vysadili aj jahôdky. Samé nevyrastú. Človek ich musí zasadiť, polievať, okopávať, odstraňovať poplazy a znovu okopávať, ale môže sa aj tešiť z chutných, sladkých, červených plodov. Tento rok sa nám urodili skutočne krásne jahody! Denne sme ich jedli, aj hosťom sme ponúkli, zákusky z nich robili, džem sme navarili. Mali sme z nich radosť!

V hustej korune vysokého smreku, ktorý rastie u našich „tichých susedov“ majú svoju skrýšu vtáci.

Krásne červené jahôdky pod ich stromom-domom sa im ponúkali ako na tácke v jedálni. Aj by sa mi chcelo hundrať, keď som našla nazobaný a nedojedený plod, ale manžel ma zahanbil poznámkou: „Kedysi sa aj ľudský rod krmil tým, čo našiel. Či môže drozd za to, že si nedokáže dopestovať jahody sám?“ Radšej som teda načaté plody nechávala medzi riadkami, aby na ne vtáci lepšie videli a mohli zobkať. Mali z nich radosť!

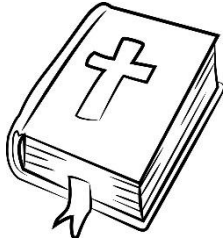
Farská záhrada má aj svojich vlastných domácich – myšky, mravcov a iné drobnučké štvornohé a viacnohé hladné tvory. Samozrejme, že mravčí usilovne papali jahody, ktoré boli natlačené v riadkoch priamo v ich dome, nad ich hlavami. Zjedli všetky zvyšky po vtákoch a ešte hodne viac. Aj oni mali radosť! Komu tie jahôdky vo farskej záhrade vlastne patria? Kto má na ne právo?

Všetci sme sa z nich do sýtosti najedli.

Ó, aký bohatý, aký štedrý je tento Boží svet!

OKo

Nie len pre mládež Podme pracovať s Bibliou!

Odpovede na 10 kvízových otázok z Novej zmluvy z minulého čísla:

1. Čo obetovali Jozef s Máriou , keď prišli s dieťaťom -Ježišom do chrámu v Jeruzaleme? Dve hrdličky alebo 2 holúbky
2. Čo mal Syn Boží k dispozícii pri nasýtení piatich tisícov ľudí? 5 chlebov a 2 ryby
3. Kde žil chorý Lazár a jeho sestry? V Betánii
4. Ktorá žena pomazala Pána masťou a svojimi vlasmi Mu utierala nohy? Mária
5. Komu dal Syn Boží na starosť svoju matku, keď bol na kríži? Jánovi
6. Ktorý z dvanástich učeníkov bol pokladníkom? Judáš
7. Ktorý veľkňaz odsúdil Pána Ježiša Krista? Kaifáš
8. Koľko nádob vody premenil Pán Ježiš na víno? 6
9. Kto vyliezol na divý figovník, aby videl Ježiša? Zacheus
10. Ktorí muži pochovávali Ježiša ? Jozef z Arimatie a Nikodém

Odpovede na kvízové otázky z minulého čísla sme dostali od 13 účastníkov kvízu.

Žrebovanie výhercov sa konalo v rámci konfirmačnej príučky 10. júna 2020. Sladká 3. a 2. cena sa dostala Karolovi Kilianovi a Lýdii Šándorovej. 1. cenu - spoločenskú hru "Krycie mená DUET", ktorú darovala pre výhercu Soňa Lopuchová, získal Marcus Miklovič.

Desať otázok na dnes:

1. Čo je biblia a odkiaľ pochádza jej názov?
2. Ako sa nazýva starolatinský preklad Biblie?
3. Koľko žalmov je v Biblii?
4. Kedy a kde preložil Dr. Martina Luther Novú zmluvu do nemeckého jazyka?
5. Kedy vyšiel prvý autorizovaný preklad Novej zmluvy slovenskej evanjelickej cirkvi podľa augsbuského vyznania a kto ho vydal?
6. Čo znamená evanjelium?
7. Z akého jazyka pochádza slovo Golgota?
8. Ako sa volali rodičia Jána Krstiteľa?
9. Ako sa volala Šalamúnova matka?
10. Vymenuj 10 egypských rán.

(z knihy Radosť vedieť, autor Peter Borguľa , vydavateľstvo Transcius) pripravila Soňa Lopuchová.

Vaše odpovede na nové kvízové otázky môžete odovzdať v redakcii časopisu do konca letných prázdnin 2020.

- "Bohoslužby sa konajú pravidelne v nedeľu o 9:00h v Siladiciach a o 10:30h v Horných Zeleniciach.
- Večera Pánova bude prisluhovaná v Kajúcu nedeľu 16.8.2020.

- Besiedka býva v stredu o 16:00h v Klube Kultúrneho domu v Siladiciach. Fungovať bude aj počas letných mesiacov.
- Konfirmáciu máme naplánovanú na 13.9.2020."

Zelenický spravodaj vydáva Evanjelický a.v. farský úrad Horné Zelenice, pre misijné potreby Cirkvebného zboru Horné Zelenice č.44, 92052 p. Siladice, mobil zborovej farárky 0944 067969,

Webstránka: zelenice.evav.cz, e-mail: ecavzelenice@gmail.com

Redakčná rada: Oľina Kolar, Anna Šándorová, Zuzana Kučerová, Martin Štrba, Viktor Kolar